

літету, які в свій час були відображені у творчості Г.С. Сковороди й формувались впродовж тривалого часу, чи може українець з притаманним йому кордоцентризмом (високим рівнем емоційності), інтравертністю, мрійливістю плідно діяти в ринковому середовищі з такими неодмінними його атрибутами, як конкуренція, раціональний спосіб життя й індивідуалізм? Відповідаючи на це питання слід навести два аргументи, які не виключають, а навпаки - доповнюють один інший.

По-перше, ментальність є фундаментальною константою буття суспільств, складає стійку основу функціонування соціальної системи, підґрунтя її економічного розвитку й фіксується в традиціях.

По-друге, умови буття впродовж тривалого часу формують певні ментальні особливості народу, однак наявний рівень економічного розвитку, специфіка економічних процесів визначає об'єктивні параметри формування всього суспільства, й фіксується в новаторстві. Відомий принцип несвободи від суспільства проявляється у залежності економічної діяльності й економічної культури кожної окремої особистості від особливостей суспільного розвитку в цілому.

Таким чином, особливості сучасного економічного розвитку виявляються у діалектиці традицій і новаторства, а також у взаємодії об'єктивних і суб'єктивних чинників соцекогенезису українського суспільства.

Хмілевська І.С.

викладач-методист

Луцьк, Волинське державне училище культури і мистецтв

ХРИСТИЯНСЬКИЙ АНТРОПОЛОГІЗМ У ТВОРЧОСТІ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Християнський антропологізм був основою філософської концепції Григорія Сковороди. Творчість, творче ставлення до власного буття є не право, а обов'язок: "Візьми Хрест свій і слідує за Мною" (Матв. 10:38, Матв. 16:24, Марк. 8:34, Лук. 9:23). Сковорода вважав, що мета життя людини – щастя, яке дається свідомістю. Самопізнання – це пізнання Бога і влаштування життя згідно з Богом.

Особиста духовна і фізична свобода були провідними концепціями філософії Г.Сковороди. Особиста свобода Г.Сковороди, його втеча від світу – є одним із засобів не лише особистого, а й національного

самозбереження, бо тільки через своє, національне, можна досягнути загальнолюдське.

Розпізнати свій хрест означає розкрити образ Божественний в собі. Образ Божий конститутивний і нормативний, його не можна ні загубити, ні знищити. Людина Богом покликана до творчості, до вирішення свого основного буттєвого завдання – несення свого хреста.

Г.Сковорода стояв вище від усіх принад життя, не мав нічого, не прагнув посад, життєвих благ. Ідеал людини за Г.Сковородою полягав у тому, що це та людина, у якої “совість, як чистий кришталь і яка керується світлом розуму”:

“В мене турботи лише одні,
Щоб безрозумно не вмерти мені”.

Головним і початковим пунктом премудрості є знання про Бога, для досягнення цього вищого щабля пізнання, людина повинна пізнати саму себе, пізнати свій шлях. Пізнаючи себе і навколишній світ людина самоутверджується, розвиває свої природні нахили і здібності, обирає свій шлях і усвідомленою “спорідненою” працею виконує своє земне призначення.

Щастя людини, вважав Г.Сковорода, у ній самій, воно не в почестях, а в задоволенні найнеобхідніших потреб. Щастя людини він бачив у праці і прославляв працю як джерело достатку, радості та задоволення.

Ідеалом в нього було багатство духу, чистота серця і душевний спокій. Досягнення людиною щастя і душевного спокою на землі, виховання чеснот і сильної особистості, філософ щастя простої людини ставив вище від царського вінця.

Г.Сковорода визнавав рівними всі народи і всі релігії світу. Рівними перед Богом і рівними у вияві своєї боротьби із силами зла за особисту свободу і за визнання Бога як вищої сили, що спрямовує людину на перемогу злої волі.

Пізнати себе самого – знайти в собі образ Божий. Людина – дитя Боже в діях, яка має образ Божий в серці. Ідеал внутрішньої людини – Христос. Христос та істина – тотожні, жити в істині значить жити в Христі. Христос – не просто Божа жертва, принесена за гріхи людства, а взірець терпимості, милосердя, любові. Хресний подвиг Христа – взірець не тільки для майбутнього спасіння а й для повсякденного життя.

У Григорія Сковороди була мрія про християнське апостольське суспільство, ідеалом для якого був сам Христос. “Стомлений дорогою,

голодний томлений згагою, – каже Сковорода, – сидить Христос про колодязі. Прийшла молодиця за водою, Христос попросив у неї напитися не для того, щоб заспокоїти згагу, а почати бесіду. Не боявся муж Божий богословствовать з молодницею, маючи надію, що виведе її, може, з суевір'я в справжнє богочитання. Котре не зв'язане ні з статтю – чи чоловічою, чи жіночою, ні з часом, ні з місцем, ні з церемоніями, а тільки з єдиним серцем. Повернулися його учні з їжею і знаючи, що він ще нічого не їв, просять поїсти. Моя їжа, – оповідає їм учитель, – сотворити волю мого небесного Отця, який послав мене сюди. І голодний, і хочеться йому жити, і не веселий, коли не робить і не оповідає про те, до чого призначив його Отець. І сьому його їжа спокій і радість. Поучає він на зібраннях, в домівках, на вулицях, на кораблі, на зеленій траві, в горах і садах, на рівному місці, стоячи і ходячи, вночі і днем, в містах і селах. Не в свою стать не мішається”.

Кінцева мета філософії Г.Сковороди – оживити людську душу, відновити в людському серці образ Божий. Відновити гармонію людини, світу і Бога за допомогою Святого Письма, мудрість якого стає сходишками, якими людська душа через тенети мирського життя піднімається до Божого буття.

Григорій Сковорода віродив в Україні “філософствування у Христі”, культ якого був ще в часи Київської Русі.

Література:

1. Калліст (Іер). Єпископ Діоклійський. Тайнство людської особистості // Православний вісник. - №2. – 2000. – С.18 – 24.
2. Сковорода Г. С. Твори: у 2-х томах. – К.: АТ “Обереги”, 1994. – (Гарвард. бібліотека давнього укр. письменства). – Т.І. – С.7
3. Татаркевич В. Історія філософії. – Т.2. – Львів, 1999.

Осипов А.О.

кандидат філософських наук, доцент

Миколаївський державний гуманітарний університет ім. П.Могили

ТВОРЧИСТЬ Г.С. СКОВОРОДИ ТА АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДУХОВНОСТІ

1. Формування і тенденції розвитку філософського постмодерну другої половини ХХ століття остаточно поставили крапку над зусиллями визначити незмінну константу ества людини, що призвело до втрати